

Madmoderen eller en Anden i Huset. Det er mig i det Mindste sagt af Folk, der leve paa Landet, der ere Bønder og altsaa maa have Kjendskab dertil; det er naturligtvis Noget, jeg ikke har speciel Erfaring i; men er det Tilfældet, saa er det ganske vist, at den Tid er heldigere for Undervisningen; thi ved Aftenstid, naar de unge Mennesker komme fra Arbejde og vere trøtte, saa ere de ikke saa godt skillede til den aandelige Paaavikning, som er nødvendig. — Endelig kommer jeg nu til det sidste Punkt, et af Hovedpunkterne i Loven, nemlig om Tilsynet. Det har fundet en vis Tilslutning; men rigtigtnoget ganske særdeles betinget. Det forekommer mig nu imidlertid, at naar man vil se paa den Sag med den Tanke, at det skulde være et nyt Led, som skulde føies til de andre, og som skulde forøge Tilsynet paa en tydelig Maade; saa maa man komme til at ønske sig fritager derfor; thi det indrømmer jeg, der gives Tilsyn nok; men Ulykken er, at dette Tilsyn ikke er noget egentlig godt Tilsyn (S. N. Hansen: Rast det bort!). Ja, jeg tror, det vil blive en ganske naturlig Følge af den nye Indretning. Naar man indfatter i Tilsynet en Mand, som er særlig kyndig i Skolefaget — thi man maa forudsætte, at det vil blive Mand, som have gjort Skolegjerning til deres Livsbestjæftigelse, og som med hele deres Kraft vilde arbejde paa at sætte sig ind i alle de Spørgsmaal, der høre derhen — og naar han efter sin Stilling bliver den, der nærmest bliver faldet til at have Tilsyn med Lærernes Gjerning og Undervisning, saa vilde de Andre komme i en sjaev Stilling, hvis de vilde blande sig deri eller forøge paa at gjøre Tilsynet gjældende; det vil ikke kunne gaa. Naar jeg skal tale aabenhjertig, saa vil jeg sige, at jeg helst ønskede, at man samtidig med at man ansatte disse Inspektører, aflæste det andet Tilsyn; men jeg antager, at den høitærede Minister i den Henseende har ment, at den sikkere og varssommere Bei at gaa frem paa var, at lade de gamle Forhold bestaa, indtil det nye Tilsyn nogenlunde havde indlevet sig i Forholdene og nogenlunde havde havt Leilighed til at vise, at det magtede denne Gjerning; og efter denne Opfattelse kan jeg altsaa ikke have nogen Betænkelighed ved at stemme for saadanne Inspektører, selv med Bibeholdelse af den nuværende Ordning. Jeg tænker mig Sagen ganske simpelt saaledes, at det Tilsyn, som Staten nu har, udøves gjennem disse Mand, og at Ørnsbøen for deres Myndighed og Virksomhed ikke bliver en Smule udvidet over, hvad den nu er; for Læreren vil det vistelig være en lang Tid større Behagelighed, at have at gjøre med saadanne Mand, der personlig træde i Forbindelse med ham, hvis Interesser ligger i, at Alt gaar godt, og som derfor vilde blive nødsagede til at anvende den hele aandelige Indbyldelse, de muligvis ere i Besiddelse af, til at raade og vejlede

Læreren, forsaavidt han ikke er fuldstændig Herre over den Gjerning, han er sat til. Naar vi nu se hen til, at Skolelæreren kun er nogle saa, naar paa en eller anden Uddannelsesanstalt, og derpaa næsten lige gaar over til at blive Lærer, og saa sidder fast i det lønede Lærereembede i en lang Række Aar, saa tror jeg, man vil indrømme, at det ved Siden af den øvrige Paaavikning, han kan have i Livet, ogsaa vil være til Gavn for ham, at der gives ham Leilighed til at træde i Forbindelse med Mænd, som have gjort netop den Gjerning, som han er sat til at varetage, til Gjenstand for deres Studium og Overveielse. Jeg tror ogsaa, at Erfaring har vist dette, og det ærede Medlem, som før henviste til en anset Skolemands Reise i Sverige, og de Erfaringer, han der havde gjort, og som benyttede hans Udtalelser paa en Maade, som jeg ikke tror ganske stemmer med, hvad der er den egentlige Mening, ogsaa her kunde have benyttet hans Skrift og lært, at man i Sverige har indført saadanne Folkeskoleinspektører, og at man overalt har befundet sig vel derved: (Sjøgshbro: men i Norge?) Ja i Norge; det er ganske sikkert, at man fra en Side, som staar det ærede Medlem i politisk Henseende meget nær, har villet gjøre nogen Forandring i den Henseende; det indskrænker sig altsaa kun til en enkelt Side af Anskuelserne i Norge; men, saavidt mig bekjendt, er det end ikke fra den Side blevet negtet, at et saadant Tilsyn af sagkyndige Folk i Stedet for det tidligere geistlige eller juridiske Tilsyn, var et Gode. Jeg maa spørge det ærede Medlem, om denne Anskuelse ikke er rigtig. (Sjøgshbro: I Norge vil man have Skoleinspektørernes Antal langt større!) Altsaa det er ikke imod Skoleinspektørerne, at man gjør Indvending, men imod at deres Antal er for ringe, deres Virksomhedskreds, er for stor. Man vil maasse have 22, eller 33, eller 54, eller hvor Mange man nu anser for heldigt; det er et Spørgsmaal, som altid kan drøftes. I Sverige er man af modsat Anskuelse; der vil man snarere have Løst formindsket, men det ligger i Landenes forskellige Forhold. Et Land, der er saa ubstrakt som Norge maa have et større Antal end der svarer til Stifterne, det er let forklarligt. Jeg for mit Vedkommende vil derfor paa det Varmeste anbefale, at man, ad hvad Bei man nu end vil det, dog gjør det muligt for den øverste Statsstyrelse at have et saadant kyndigt Tilsyn med den Side af Skolegjerningen, som ligger ind under Statsstyrelsen. Der er af flere ærede Medlemmer meget stærkt angrebet, at den høitærede Minister ikke har gjennemført flere af de Tanker, som han især fremsatte; og at Lovforslaget slet intet indeholder om den egentlige Undervisning. De Herrer kunde have søiet til, at den høitærede Minister udtrykkelig udtalte, at det var af det Slags Ting, som vanskelig kunde fremmes gjennem